

פניני הרמא

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו. (מט. י.), ברש"י שבט הם ראשי גליות שבבבל שרודים את העם בשבט וכו' ומחוקק מבין רגליו תלמידים אלו נשיאי אר"י ע"כ. הענין שיש שתי מיני הנהגות, של שבט כמו שנהגו בבבל, והנהגה בדרך נשיאות וכבוד מרצון כבאר"י.

ואמנם אפשר ע"י הנהגה של אר"י יעלו יחידים במדרגה יותר גדולה אבל שאר העם לא יהיה להם כלום, ואלו הנהגה של בבל אינו בגדל כ"כ היחידים אבל היא הנהגה המקיימת את כל העם. והוא שכתב רש"י בבבל לשון עם ובאר"י לשון תלמידים, ר"ל המיוחדים. וכן היה שבני אר"י היו גדולים אבל אנו בגלותנו כולנו תלמידי בבל בתורתן נתקיימה בידנו. וכן הדבר בכמה מדינות שאמנם גדלו יחידים אבל לא נתקיימה תורתם בדורות הבאים אחריהם, ואחרים תורתם נתקיימה, וכחו של החת"ס זצ"ל יוכיח.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר. (מט. כא.), ברש"י ובתוספות זקנים אילה שלוחה מרמז על זריזותו שהיה זריז לבשר טוב ליעקב, ומיהר להביא שטר קנין לקבורתו של יעקב במכפלה כדאיתא בגמרא. וסיפא דקרא הנותן אמרי שפר, בתרגום פי' שהיה מברך ברכת הנהנין, ובפנים יפות האריך לפרש שזה מרמז שהיה לו כח התפילה כי נפתלי נולד בכח תפילתה של רחל שאמרה נפתולי אלקים נפתלתי והוא ג"כ שהמשל לאילה ע"ד שכתוב כאיל תערוג על אפיקי מים פירש"י אילה זו חסידה שבחיות וכשהחיות צמאים למים הם שולחים אותה להתפלל בעדם שקולה ערב ונאה להשי"ת עכתוכ"ד.

ויש להבין שייכות מדת זריזותו של נפתלי לכח התפלה, עפמש"כ במסילת ישרים במדת הזריזות פרק ז' ז"ל: שכמו שהזריזות הוא תולדת ההתלהטות הפנימי, כן מן הזריזות יולד ההתלהטות כו' אם יתנהג בכבודות בתנועת איבריו, גם תנועת רוחו תשקע ותכבה. וזה דבר שהנסיון יעידהו. ואמנם כבר ידעת שהנרצה יותר בעבודת הבורא יתברך שמו, הוא חפץ הלב ותשוקת הנשמה, והוא מה שדוד המלך מתהלל בחלקו הטוב ואומר כאיל תערג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלקים צמאה נפשי לאלקים וגו'. נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' ע"כ, והן הן הדברים הקשורים זה בזה כי לא ניתן כח התפלה שתקובל לפניו ית"ש אלא בכח הזריזות וההתלהטות לדבר מצוה כמשנ"ת.

(שם)

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "מבט התורה"

[מתוך ספר בית אב שיחות – נאמר בשנת תש"נ לפ"ק]

הוא בחיים [פירש"י שיביאנו בגולה כדי לגאול את בניו לעיניו כמו שמצינו במצרים וירא ישראל וגו' ודרשיןן ישראל סבא ודחנטו חנטיא נדמה להם שמת אבל חי היה].

ובתוספות שם (ד"ה יעקב) הביא מהגמרא דסוטה (דף יג.) גבי מעשה דחושים ששחק יעקב. הרי מצינו כאן סתירה בין המציאות הנראית לעינים לבין דרשת חז"ל, ובהכרח דרשת חז"ל אמיתית, ומה שחנטו וקברוהו נדמה להם שמת, משל להד"ד מי ששומע קול אדם ומכיר בקולו ואח"כ רואהו שאחר הוא, ודאי פשוט לו שהרי הוא כמו שרואהו, ובקול רק נדמה לו שקולו של פלוני הוא, זהו דעת תורה, וזוהי ההבטה של תורה, המציאות הוא כמו שנדרש בדרשתה של תורה, ואם כתוב בתורה בחרבי ובקשתי (מח. כא.) ודרשו ז"ל (עיי"ש בתרגום וברש"י) בצלותי ובעותי, דע"כ אנו יודעים כי אין חרב אלא תפילה ואין קשת אלא בקשה לפניו ית' ולא בחיל ולא בכח, וכן היה.

בגמרא סוכה (דף כא.): "אפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד". הנה דברי תורה צריכים לימוד, אך מה זה שייך לשיחת חולין? ומוכח מזה כי שיחת חולין של ת"ח הם ג"כ תורה, ואי אפשר להיות ת"ח באמת והשיחת חולין תהיה כהשקפת עולם, שיחה חיצונית, לא שייך שם ת"ח אלא מי שכולו תורה'דיג, שכל הרגשת לבו כמערכת מחשבותיו הוא ממבט אמונת התורה. והוא אשר דברנו בשבועות האחרונות שזהו גדרו של ת"ח שכל כולו תורה, וע"כ שיחת חולין שלו צריכה לימוד כתורה עצמה [ומי שאינו מבין תורה אינו מבין עומק שיחת חולין שלו].

ועד כמה הפוכה דעת תורה מדעת העולם הוא בגמרא תענית (דף ה:): "א"ל הכי א"ר יוחנן יעקב אבינו לא מת א"ל וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא א"ל מקרא אני דורש שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף

ונראה דזהו ביאור הגמרא מכות (דף כד.): "בא עמוס והעמידן על אחת שנאמר כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו" ומקשינן "אימא דרשוני בכל התורה כולה אלא בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה", נראה ביאור הדבר שדברי חבקוק הן הן דברי עמוס אלא שאמרו בלשון יותר מבואר, כי צדיק באמונתו יחיה הוא שמסדר חיו עפ"י אמונה, ועושה דרשת התורה עיקר, דרשוני וחיו שיחיה ע"פ דרשת התורה ולימודה ואמונת התורה תתגבר אצלו על הראייה הגשמית החיצונית [וביארת זה באופן נפלא בבית אב עה"ת על הפסוק ועיני ישראל כבדו מזוקן עיי"ש], וכמש"כ החסיד יעבץ (סוף פ"ג) בביאור מש"א צדיק באמונתו יחיה כמש"כ עושה אמונה רצונו, לא יראה באמונת התורה דרש בעלמא אלא שכן תראה בעיניו המציאות וכן יביט על עניני והוית העולם כמסתכל מתוך ראיית תוה"ק, וכמו שאמרו שיחת חולין שלו תהיה תורה.

בימים אלה היה לי ויכוח עם ת"ח אחד, הוא פי' 'הושיעה נא' ישועה רוחנית ו'הצליחה נא' הצלחה גשמית, אבל לי לא נראה הדבר כלל אלא להיפך, כי מה הצלחה היא הצלחה גשמית אפשר ישועה יקרא ולא הצלחה, שדברנו בשבוע שעבר יוסף איש מצליח היה, מה היתה הצלחתו אם לא שעמד בתורתו ובצדק שניצח המלחמה מן הצדדים מלחמת היצר כלשון המסילת ישרים (בפרק א), והיה יוסף בזה איש מצליח שיצא ממצרים כצדיק יסוד עולם.

[ואפשר דמש"א העוסק בתורה נכסיו מצליחים (ע"ז דף יט:), איזה מנכסיו מדובר בזה, הנה העוסק במסחר נכסיו הם זהב וכסף, אבל העוסק בתורה נכסיו הם קניני תורתו, וע"ז אמור נכסיו מצליחים כי לא כל העוסק במסחר מצליח בנכסיו, אבל העוסק בתורה מצליח בנכסיו שכבר הובטח לו יגעת מצאת]. עכ"פ זוהי הבנת התורה של הצלחה, והחי חיי תורה אינו מבין אחרת בשום אופן.

ובחובות הלככות נפלאים דבריו - כי דבריו מדוקדקים ומנויים - מש"כ בשער עבודת האלקים (פרק ח) שמדובר שאמנם האדם מחויב בהשתדלות

טבעית אבל ידע כי הכל בידי ית"ש וכתב וז"ל: "הנכון שנעשה מעשה מי שיאמין כי המעשים מונחים לאדם וכו' וישתדל בכל אשר יועילנו אצל הבורא בשני העולמים ויבטח בבטחון מי שהתברר אצלו כי ממשתל כל המעשים והתנועות והתועלת והנזק בגזירת ד' ורשותו ומאמרו" וכו' עכ"ל, וכמה נפלא לשון קדשו כי בעשיית ההשתדלות אמר "שנאמין" שמועיל, ובבטחון בגזירת ד' אמר מי "שנתברר" אצלו כי הכל ממנו ית"ש, כמה רחוקים דברים אלה מן החושים שלנו, אבל באמת כן הוא כי מה שההשתדלות מועיל הוא גדר אמונה שכן צונו ית"ש, בכל אשר תעשה, אבל שטוף כל הענינים והתנועות הוא בגזירת הבורא ית"ש, הוא בירור ומציאות נראית ממש, וראו כמה רחוקה היא השקפת ת"ח ושיחתם מהשקפת אנשי העולם.

ומהי העצה להגיע לזה? להיות ת"ח אמיתי, להיות שיחתו ומבטו תורה, יעויין שם בחוה"ל (בפרק ב) שמבאר למה שכל האדם חלש ותאות גופו חזקים, וז"ל: "כי מן הידוע שהכלים שמשתמשים בהם תדיר על דרך הטבע מוסיף תקונם ומתחזקים מעשיהם וכאשר ימעט יפסדו ויחלשו מעשיהם והדין נותן שמתחזקת התאוה מפני שמשתמשים בה תדיר ויחלש השכל מפני מיעוט השתמשותו וכו' אבל השתמשות השכל הניצל מגובר התאוה עליו הוא התורה אשר בהשתמש השכל בה יחזיק ויזח וידחה מעל האדם בסכלות הגוברת על נפשו המונעת אותו מראות הדברים על אמיתתן" וכו' עכ"ל, נמצא עיקר הקנין לאחוז בחכמה ולראות דברים כאמיתותן הוא בשמוש השכל בלימוד התורה מה ששוקד בלימודו ביתר תמידות ותדירות ממה שהגוף משתמש בתאוותיו באכילה ושתייה ושיחה בטלה, ורק עי"ז יפקח עיניו לראות האמת מה הוא עיקר ומה הוא טפל והוא קנין דעת תורה.

ועוד בחוה"ל שם (בפרק ג ד"ה והרביעי), שמבאר ההבדל בין ההערה השכלית של האדם להערה ע"י התורה, וז"ל: "כי העבודה שמן התורה היא כמבוא אל העבודה אשר היא מן השכל והוא כגרגר הזרוע והתורה לו כעבודה לאדמה וחרישתה ונקיתה והעזר שמן האלקים כמטר

המשקה" וכו' ע"כ, והיינו שהשכל הוא הגרגר שממנו הצמיחה והתורה היא העבודה המגדלות אותו - גם זה היפך הבנת העולם - והוא כיון שבאמת שכלו של אדם הוא חלק אלוך ממעל, שאם מסירים ממנו ההשפעות המזיקות הוא הולך נכוחות לראות האמת, והוא ע"י עמל התורה, זוהי בחינתו של בן ישיבה ששכלו עדיין גרעין בעלמא והוא נמצא בעת הגידול והכוון, וזה יתכן רק בעמל התורה ובשמירה לבל יגיענו דיעות שאינם תורה או הפיכה.

וכמה תמוה ומזיק הדבר שבני ישיבה נמשכים אחרי חדשות וקריאת עתונים, גם עתונים המכונים חרדיים כביכול מאיזה סוג שיהיה, גם אם כבוד התורה בגרונם אינם בגדר שיחת חולין של ת"ח והנמשך אחריהם הורס מה שלימוד תורתו בנה.

וכן כתב הגר"א וסרמאן זצ"ל בסוף ספר קובץ הערות למס' יבמות (ביאורי אגדות סי' י) וז"ל: "ובעת האחרונה מתנהלת תעמולה בין החרדים להפיץ את 'ארטודוקסישער ליטרטור' [הספרות

חרדית] והנה כבר כתב במס"י כי אחרי שהקב"ה אשר ברא את האדם ואת היצר מעיד שאין תרופה ליצה"ר אלא תורה לבדה וכו' והדעות שמפיצה הליטרטור הזאת אינן מתאימות כלל לדעת תורה ואף שלא נחשדו לעשות כן בזדון אבל גורם לזה מיעוט ידיעת תורה כו' ויש לומר להמפיצים האלו כמו שאמרו למלך הכוזרי מחשבותיך רצויות אבל מעשיך אינם רצוים" ע"כ, ואם הם מכוונים להמון עם, אבל בני ישיבה שצריכים להתגדל לבחינת ת"ח אסור שיהיה להם שייכות לזה, כי דומה הדבר לנטיעה זקנה שכבר חזקה בתיקונה לא במהרה מתקלקלת, אבל נטיעה רכה אפילו ע"י מאמר אחד של סופר אחד עלולה להיות נזוקה ח"ו להחשיך דעת תורה אמיתי שזכה התלמיד בשקידה בלימודו.

סוף דבר תלמיד חכם אמיתי שואף כל דיעותיו ושיחתו רק מתורה עצמה בלי תערובת זר בהיותו יודע שרק הווית דאביי ורבא הם אמת ומציאות קיימת ועליהם לבד העולם עומד והם שורש ההצלחה בשני העולמים כלשון החוה"ל.

אליך ה' אתפלל..

הד צללי דברי הו"כ עט"ר מרן רבינו ראש הישיבה שליט"א עדיין חוזר מכל קצבי תבל, כאשר רבים וגדולים שאבו מזה חיזוק גדול באמונה צלולה בבורא ית"ש, באשר הוא מנהיג את בירתו ועושה בו כרצונו לעיני כל העמים, לא נביא כאן את תוכן המאמר ולא חלקו, רק שורה אחת בנוגע לתפלה [שענין התפלה נוגע גם לפרשתן כמבואר לעיל ב"פניני רבינו"], ובנוגע להחיסון נגד המחלה, שהוא שיחת עמי הארץ בתקופה האחרונה: "לאחרונה התחילו להפיץ ה'וועקסין' [חיסון] נגד המחלה, ורבים שמחים בזה, ורבים עסוקים לדון בזה אם לסמוך עליו או לא, לא נבא לקבוע ההנהגה המעשי בנידון, וכל אחד יתייעץ עם רופא שלו, אך דא עקא, שממ"נ אנחנו תלויים בידו של הרופא כל בשר, ועלינו להתחזק בתפלה אליו ית' ביתר שאת, דמי שאינו לוקח התרופה, הרי הוא להסתכן מצד החולי ח"ו, ואם הוא לוקח את התרופה, הרי הוא זקוק לרחמים שלא יזיק לו ח"ו..."